

VALYUTA BOZORI VA VALYUTA OPERATSIYALARI

Sharipova Nigina Djo‘rakulovna

Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti o‘qituvchisi

Xamidov Shaxzod

Samarqand Iqtisodiyot va servis instituti talabasi

Annotatsiya: Valyuta bozori - bu ishtirokchilar valyutalarni sotib olish, sotish va almashtirish uchun operatsiyalarni amalga oshiradigan global valyuta tizimi. U likvidlikni ta'minlash va xalqaro savdo va investitsiyalarni osonlashtirish orqali jahon iqtisodiyotida asosiy rol o'ynaydi. Valyuta operatsiyalari, shu jumladan spot, forvard, fyuchers, opsiyon va svop operatsiyalari sizga valyuta risklarini minimallashtirish va valyuta kursining o'zgarishidan foyda olish imkonini beradi. Globallashuv sharoitida valyuta bozori yuqori volatillik va nazorat qiluvchi organlarning muhim roli bilan tavsiflanadi.

Kalit so'zlar: valyuta bozori, valyuta operatsiyalari, valyuta birjasi, xalqaro savdo, valyuta risklari, spot operatsiyalar, forvard shartnomalari, fyuchers, opsiyonlar, svoplar, volatillik, regulyatorlar, globallashuv.

Valyuta bozori - bu chet el valyutalari va boshqa valyuta qiymatlarini sotib olish va sotish jarayonida vujudga keladigan iqtisodiy va tashkiliy munosabatlar tizimidir. Bu bozor xalqaro iqtisodiyotda asosiy o'rin tutadi, chunki u turli mamlakatlar o'rtasida valyuta ayirboshlashni ta'minlaydi, kapital harakati va tashqi iqtisodiy aloqalarning rivojlanishiga yordam beradi. Valyuta bozorining asosiy funktsiyalari quyidagilardan iborat:

- Xalqaro to'lovlarni ta'minlash. Valyuta bozori tovarlar, xizmatlar va kapital eksporti va importi uchun mamlakatlar o'rtasida to'lovlarni amalga oshirishga yordam beradi.
- Valyuta kurslarini shakllantirish. Valyuta bozorida talab va taklifning o'zaro ta'siri bir valyutaning boshqa valyutaga nisbatan qiymatini belgilaydi.
- Valyuta risklarini himoya qilish. Bozor ishtirokchilari valyuta tebranishlaridan himoya qilish uchun vositalardan foydalanadilar, bu esa moliyaviy risklarni kamaytiradi.
- Investitsiya funktsiyasi. Valyuta bozori ishtirokchilarga daromad olish uchun chet el valyutasida erkin kapital joylashtirish imkoniyatini beradi [1].

Valyuta operatsiyalari - bu valyuta aktivlari, shu jumladan chet el valyutasi, to'lov hujjatlari va xorijiy valyutadagi qimmatli qog'ozlar bilan operatsiyalar. Bu odatda ikki ish kuni ichida valyutani darhol yetkazib berishni talab qiluvchi operatsiyalardir. Ular tovarlar va xizmatlar uchun to'lovlar, shuningdek, shoshilinch valyuta almashinuvi uchun ishlatiladi.

Bunday operatsiyalar ma'lum bir muddat ichida valyutani etkazib berishni o'z ichiga oladi. Bularga risklarni himoya qilish uchun faol foydalaniladigan fyuchers, forvard va opsiyonlar kiradi. Arbitraj stavkalar farqidan foyda olish uchun turli bozorlarda valyutalarni bir vaqtda sotib olish va sotishni o'z ichiga oladi [2]. Ikki operatsiyaning kombinatsiyasi: oldindan kelishilgan shartlarda teskari bitimni tuzish bilan valyutani sotib olish yoki sotish. Valyuta operatsiyalari davlat va xalqaro tartibga solinadi.

Tartibga solishning asosiy maqsadi moliya tizimining barqarorligini ta'minlash va pul yuvish kabi noqonuniy operatsiyalarning oldini olishdir. Valyuta bozori va uning faoliyati zamonaviy iqtisodiyotda muhim o'rin tutib, moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash va xalqaro savdo barqarorligini saqlashga xizmat qiladi. Valyuta bozori jahon moliya tizimining ajralmas qismi hisoblanadi. Uning ishlashi turli darajadagi rivojlanish, resurslar va iqtisodiy ustuvorliklarga ega bo'lgan mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy muvozanatni saqlashga yordam beradi. Uning ishlashi turli darajadagi rivojlanish, resurslar va iqtisodiy ustuvorliklarga ega bo'lgan mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy muvozanatni saqlashga yordam beradi. Shuningdek, u xaridorlar va sotuvchilarga xalqaro savdoda valyuta vositachisi bo'lish imkonini berish orqali savdo oqimlarini muvozanatlashda yordam beradi. Valyuta bozorida raqamli texnologiyalarning rivojlanishi xarajatlarni kamaytiradigan va tranzaktsiyalarni qayta ishlashni tezlashtiradigan samarali elektron platformalar yaratishni ta'minlaydi [3]. Valyuta bozori ko'pchilik xalqaro operatsiyalar uchun asos bo'lgan asosiy global valyutalarga e'tibor qaratadi. Ular orasida eng universal valyuta hisoblangan AQSH dollari (AQSh dollari) va asosiy zahira vositasi, Yevropa Ittifoqini ifodalovchi va a'zo mamlakatlar iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlovchi yevro (evro), yapon iyenasi (jpy) bor.), Osiyo mintaqasida keng qo'llaniladigan va Britaniya funt sterlingi (gbp), moliyaviy operatsiyalarning muhim qismi ushbu valyutada amalga oshiriladi. Valyuta bozorining rivojlanishi muqarrar ravishda texnologik taraqqiyot va dunyodagi iqtisodiy o'zgarishlar bilan bog'liq. prognozlar quyidagi istiqbollarni ko'rsatadi:

- xalqaro to'lovlar tarkibida elektron valyutalarning rolini oshirish.
- bozorni barqarorlashtirish uchun global tartibga solish standartlarini yaratish.
- savdo samaradorligini oshirish uchun sun'iy intellektni joriy etish [4].

Valyuta bozori jahon iqtisodiyotining eng dinamik va qiziqarli segmentlaridan biri bo'lib qolmoqda, ishtirokchilar manfaatlari muvozanatini va global iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirishni ta'minlaydi.

Valyuta kursining o'zgarishi mamlakat iqtisodiyotiga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Kuchli valyuta eksportchilarning raqobatbardoshligini pasaytiradi, lekin importni arzonroq qiladi. Zaiflashayotgan valyuta, o'z navbatida, import qilinadigan tovarlar narxining oshishi tufayli inflyatsiyani oshirishi mumkin. barqaror valyuta kursi xorijiy investorlarni jalb qiladi va kapital oqimiga yordam beradi.